

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Pagadizabal Artola

*Oiartzun
Gipuzkoa (1928)*

Aurkibidea

Biografia

Txarondon jaio eta Olatzenera ezkondua dugu Joxe. Baserritarra eta artzaina izaki, Tornola eta inguru guztia lurrazaletik ezagutzen du, baina baita lurpetik ere, Arditurrin aritua baita lanean soldadutzatik libratzeko hasi eta meategiak itxi ziren arte. Joxeren garaian zinka ateratzen zen gehienbat, baina erromatarrek beruna ateratzeko utzi zituzten arrastoak aski ezagunak ditu; oraindik ere harritu egiten da da haiek egin zuten lan guztia ikusita. Arditurriko meategiekin askori ematen zioten jaten, eta itxi zirenean, kolpe handia izan zen herriarentzat. Garai haiek ere aski gogoan ditu Joxek.

Zintak

OIA-049

- **Proiektua:** Oiartzuarren baitan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lardi, Ane
- **Data:** 2007-09-18
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Lardi, Ane

OIA-050

- **Proiektua:** Oiartzuarren baitan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lardi, Ane
- **Data:** 2007-09-18
- **Iraupena:** 57 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Lardi, Ane

OIA-051

- **Proiektua:** Oiartzuarren baitan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lardi, Ane
- **Data:** 2007-09-18
- **Iraupena:** 53 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Lardi, Ane

Pasarteak

1. Haur asko hiltzen ziren

- **Erref:** OIA-049/003
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:06:00. **Bukatu:** 00:08:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Aita zuten Txarondokoa. Ama, berriz, Maimotxekoa. Aita-eta bost senide omen ziren, baina ttikitan hilak. Garai hartan haur asko hiltzen ziren. Ez omen zegoen asterik haur baten entierrik gabe. Hika.

2. Pajina

- **Erref:** OIA-049/004
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 00:08:10. **Bukatu:** 00:11:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Gaur egun, errepidea egonda ere, Tornolatik kalera bitarteko bidea luzea da. Lehen, gainera, ez zegoen bide gisakorik. Auzoko bideak eta herriko gainerakoak ere auzolanean konpontzen ziren: pajina deitzen zioten debaldeko lan horri. Hika.

3. Gogor haziak

- **Erref:** OIA-049/006
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:12:30. **Bukatu:** 00:15:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

<p>Garai batean, denak oinez ibiltzen ziren, bidelasterrak non harrapatuko. Igandeetako mezara joateko, Olatxen hartzen zuten trena. Gaztetan garai gogorak bizi izandakoak dira. Gerraren ondoren, kupoa entregatu behar, beraiek goseak egongo baziren ere. Hika gipuzkera.</p>

4. Etxeko janaria, tropentzat

- **Erref:** OIA-049/008
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:17:00. **Bukatu:** 00:19:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Gerra garaian, soldaduak etxez etxe ibiltzen ziren tropentzako janaria biltzen. Txarondokoei txekorra eramanarazi zieten hiltegira. Baleak egiten zituzten, baina gero ez zuten ordaintzen.

5. Tropek, dena libre

- **Erref:** OIA-049/009
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:19:30. **Bukatu:** 00:22:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Egun gutxitan txekorra eta sei zikiru eraman behar izan zituzten tropentzat. Soldaduek menditik ere nahi zutenean hartzen zuten hazienda, fusilarekin hilda.

6. Gerrara behartuak

- **Erref:** OIA-049/010
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 00:22:30. **Bukatu:** 00:26:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Txarondon inor ez zen joan gerrara. Senideak gazteegiak ziren eta aita zaharra zelako libratu zen. Gainontzean, Tornolan, etxe bakoitzetik bat eraman zuten.

7. Tropen sartzea

- **Erref:** OIA-049/011
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:26:10. **Bukatu:** 00:29:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

<p>Tropak Oiartzunen nola sartu ziren. Tornola erdiz erdi harrapatu zuten. Arritxurietan egun batzuk egin zituzten tropek eta inguruko baserritarrek janaria eraman behar izan zieten.</p>

8. Nafarroara, irin bila

- **Erref:** OIA-049/013
- **Iraupena:** 0:03:44. **Hasi:** 00:30:14. **Bukatu:** 00:33:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraren ondoren, errotak itxi egin zituzten eta Nafarroara joaten ziren irin bila. Bera behin baino gehiagotan joan zen Arantzara.

9. Makoarekin lurra jiratzen

- **Erref:** OIA-049/014
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 00:33:58. **Bukatu:** 00:34:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

<p>Txarondon lan handia izaten zuten, lurrak malda ikaragarrietan baitzituzten. Makoarekin aritzen ziren, goldea ezin zuten sartu eta.</p>

10. Auzolanean

- **Erref:** OIA-049/016
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:35:32. **Bukatu:** 00:36:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Makoa laia baino arinagoa da. Auzolanean aritzeko, hogeit hamar lagun baino gehiagoko koadrillak biltzen ziren.

11. Tornolako maldak

- **Erref:** OIA-049/018
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:39:37. **Bukatu:** 00:42:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

<p>Txarondok etxea txikia du, baina lur asko ditu. Behientzako baino ardientzako toki hobe da; hango maldak... Ardia zuten asko, ehunen bat edo. Errepidea egin zutenean, ardi bidea izorratu zuten. Gazta eta arkume-larrua saltzen zuten. Probetxu handia ateratzen zioten.</p>

12. Tratantea

- **Erref:** OIA-049/019
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:42:55. **Bukatu:** 00:45:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Txarondon ardi asko zituzten. Behin aitzak kolpean 40 ardi saldu zituen. Epeleko Leon, tratantea.

13. Ardi-salmenta, Frantziara

- **Erref:** OIA-049/020
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:45:40. **Bukatu:** 00:47:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

<p>Gerraren aurretik ardi asko saltzen ziren Frantziara. Mendiz eramaten zituzten.</p>

14. Sasiardia: txikia baina gogorra

- **Erref:** OIA-049/021
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:47:44. **Bukatu:** 00:49:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

<p>Oartzungo ardia sasiardia da. Aralarko ardia hemen hil egingo litzatekeela dio, bazka fina behar dutelako haiek. Hemengo belarra ahulagoa izaki, bertako ardia eta behorra horregatik dira txikiagoak, baina baita gogorragoak ere. Hemen dugun ardia bertakoa da, joan deneko 80 urtean bai, behintzat. Hika gipuzkera.</p>

15. Mandoa

- **Erref:** OIA-049/024
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:56:00. **Bukatu:** 00:57:00

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Mandoa nondik ateratzen den. Mandoak ez du umerik egiten; lanerako egiten dute.

16. Astoa

- **Erref:** OIA-049/025
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:57:00. **Bukatu:** 00:59:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Garai batean astoa asko erabiltzen zen garraiorako eta lanerako. Txarondon hiru asto ere izan zituzten. Bat saldu zutela ere gogoan du. Hezten erraza dela dio. Hika.

17. Tornola

- **Erref:** OIA-049/026
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:59:30. **Bukatu:** 01:02:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

<p>Tornolako baserriak. Auzoan malda asko zen eta ezin zen hazienda nola hala erabili lanerako.19 baserri dira Tornolan. Txarondo Tornolako kofradian sartzen zen, eta, Olatzene, Ugaldetxon.</p>

18. Ikasketak

- **Erref:** OIA-050/002
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:00:40. **Bukatu:** 00:02:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Tornolako eskolan oinarrizkoa ikasi zuten, eta, zer edo zer gehiago ikasteko, Oiartzungo kalera joaten ziren oinez; Mitxelenean zegoen maistra bat.

19. Arditurriko meategien esku-aldatzea

- **Erref:** OIA-050/004
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:04:50. **Bukatu:** 00:06:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Mende hasieran, Arditurriko meategia frantsesen eskuetan zegoen, eta, l. Mundu Gerra etorri zenean, dena zegoen bezala utzita alde egin zuten. Handik 14 urtera, Real Compañía Asturiana hartu zuen. Frantsesek burdina ateratzen zuten, eta, asturiarrek, zinka.

20. Kaputxinoetako kargadorea eta aurrerapenak

- **Erref:** OIA-050/005
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:06:30. **Bukatu:** 00:09:50

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Arditurritik Pasaia era eraman zen. Kaputxinoetan kargatzen zen itsasontzietara, atzerrian saltzen baitzuten dena. Frantsesek egindako azpiegituraz baliatu ziren asturiarrak. Asturiarrek ekarri zuten aurrerapena konpresoreak izan ziren, aurretik mazekin aritzen baitziren, eskuz.

21. Meategiak itxi zirenekoa

- **Erref:** OIA-050/006
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:09:50. **Bukatu:** 00:13:10

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Gazte asko soldadutzatik libratzeko hasten zen meategietan lanean. Jose ere halaxe hasi zen, eta meategiak itxi arte, bertan aritu zen, 26 urte denera. Meategia itxi zenean, bera nahiko ongi gelditu zen, erretiroa gertu zuelako, baina gazteek Legorretara eta Torrelavegara joan behar izan zuten. Askok ez ziren ausartu kanpora joaten eta bertan gelditu ziren, lanik gabe.

22. Etorkinak

- **Erref:** OIA-050/007
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:13:10. **Bukatu:** 00:15:50

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

70 langile ziren meategiak itxi zirenean. Askok kanpokoak ziren eta barrakoietan bizi ziren: andaluziarrak, galiziarrek, santandertarrak, portugaldarrak... Galiziarrek ikasten zuten euskaraz, baina andaluziarrek ez.

23. Meategiak itxi bai, baina materiala ahitu ez

- **Erref:** OIA-050/008
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:15:50. **Bukatu:** 00:18:45

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Kanpoko langile asko barrakoietan egoten zen eta familia zuten asko Altzibarren jarri ziren bizitzen. Meategiak itxi zirenean, kanpotarrak errazago joan ziren beste meategietara, baina bertakoentzat oso gogorra izan zen. Urtebete lehenago-edo jakin zuten meategia itxiko zutela. Ez zen errentagarria. Meategiak ahitu omen ziren; urrutitu bai, baina ahitu ez. Zenbat planta zeuden. Meazuloak nolakoak diren. Beroa.

24. Zazpi ordu lurpean

- **Erref:** OIA-050/009
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:18:45. **Bukatu:** 00:21:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Lehendabizi bi txandatan egiten zuten lan, baina gero zazpi ordu segidan aritzen ziren zuloatik atera gabe. Etxera lehenago joaten ziren, baina gorputzarentzako txarra zen. Langileak bi taldetan zeuden banatuta: barruan aritzen zirenak eta kanpoan aritzen zirenak.

25. Arditurriko arduradunak

- **Erref:** OIA-050/010
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:21:00. **Bukatu:** 00:24:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Josek oso ongi ezagutzen zituen zoko guztiak eta fakultatiboari laguntzen aritzen zen, topografiatzen. Nagusiak ez zituzten ezagutzen. Arduradunak agertzen ziren tarteka meategietara. Oiartzungo kalean bizi ziren: bi fakultatibo, ingeniaria eta kimikoa.

26. Zator lana

- **Erref:** OIA-050/011
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:24:00. **Bukatu:** 00:27:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Topografoak prezisio ikaragarria zuen; zatorraren modukoa omen zen. Burdin bat jartzen zuen lurrazalean bi kilometrotara-edo, zuloa egiten hasi, eta, janez-janez, burdineraino iristen ziren, batere deskuidurik gabe. Meazuloa nola egiten zen. Hika.

27. Lan arriskutsua

- **Erref:** OIA-050/012
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:27:30. **Bukatu:** 00:30:10

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Zinkaz gain, beruna eta kobrea ere ateratzen zen. Azidoekin aritzen ziren langileak ahotik odola zeriela egoten ziren. Zulo barruan ere langile asko hiltzen zen, olio erreak botatzen zuen kearekin. Lantegi aukera askorik ez zen orduan: mendia edo meategiak.

28. Alargunen miseria

- **Erref:** OIA-050/013
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:30:10. **Bukatu:** 00:31:50

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Alargunek ez zuten ezer kobratzen hasieran. Gero hasi ziren zer edo zer jasotzen. Senarra meategietan hil zitzaion ama bati semea ere meategietan hasi zitzaion, beharrak eraginda. Lan zikina eta arriskutsua zen.

29. Mea garraioan

- **Erref:** OIA-050/014
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:31:50. **Bukatu:** 00:34:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Meazuloetako eta labaderoko langileez gain, gehiago ere bazeuden: trenbideen mantenua egiten zutenak eta makinistak, esaterako. Mea asko garraiatzen zen; trenak bi bidaia egiten zituen egunean. Labaderoan harria txikitu eta azidoekin nahastuz mea ateratzen zen.

30. Istripuak

- **Erref:** OIA-050/015
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:34:00. **Bukatu:** 00:37:25

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Azidoak eta keak gaixotu egiten zuen langilea, eta, horretaz gain, istripuak ere izaten ziren.

31. Harri gogorra

- **Erref:** OIA-050/016
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:37:25. **Bukatu:** 00:40:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Lur-jausi gutxi egoten ziren, granittoa gogorra izaki. Joserren garaian, makinekin aritzen ziren, baina lehen eskuz, mazekin.

32. Leherketak

- **Erref:** OIA-050/017
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:40:30. **Bukatu:** 00:44:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Lehergaia nola jartzen zen. Esku-palarekin kargatzen ziren bagoiak. Azkeneko lau urteetan ekarri zituzten makinak materiala kargatzeko. Dinamita zainduta egoten zen, lapurtzeko beldurrarengatik.

33. Beroa

- **Erref:** OIA-050/018
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:44:00. **Bukatu:** 00:46:20

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Meazulo asko daude Arditurrin, bakoitza bere izenarekin. Luzeenak bi kilometro ditu, abantzean, galerietan kilometro asko baitaude. Bero handia egiten zuen barruan eta tximiniak egin behar izaten zituzten haizea sartuko bazen.

34. Ur pila

- **Erref:** OIA-050/019
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:46:20. **Bukatu:** 00:48:20

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Mendi barrutik ur asko sortzen da. Ur bonbek gau osoan martxan egon behar izaten zuten, hurrengo egunean aritu behar zuten galeria hustuko bazen. Barruan hainbeste ur sortuta ere, eta erreka zulora sartuta ere, hala ere, sei hilabete behar izan ziren zuloa urez betetzeko.

35. Fabrika zaharra

- **Erref:** OIA-050/020
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:48:20. **Bukatu:** 00:49:20

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Historia orokorra

Laburpena:

Arditurri zuloz josita dago. Olatxe baserriaren ondoan, fabrika zaharra deitzen diotenaren arrastoak daude. Haren ondoan dagoen tunela olarena da, ez da meazuloa.

36. Erromatarrek Arditurrin

- **Erref:** OIA-050/021
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:49:20. **Bukatu:** 00:53:10

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Bestelako kontuak » Historia orokorra

Laburpena:

Erromatarrek lan asko egin zuten Arditurrin. Beruna ateratzen zuten. Oraindik badaude arrastoak. Beraiek urratu zituzten asko. Suarekin lehertzen zuten materiala. Hika.

37. Meazulo handiak

- **Erref:** OIA-050/022
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:53:10. **Bukatu:** 00:54:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Sei hilabete pasatu zuen urak zuloak betetzen. Oiartzungo eliza sartzeko adinako zuloak nonahi daude.

38. Ilunpetan lanean

- **Erref:** OIA-050/023
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:54:30. **Bukatu:** 00:57:31

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Kintaraino, argindarra jarrita zegoen; handik behera lanpararekin ibili behar izaten zuten. Ilunpetan lanean, begiak asko nekatzen ziren.

39. Lan baldintzak

- **Erref:** OIA-051/002
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:02:00. **Bukatu:** 00:05:25

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Arditurrin urtean bi buzo bakarrik ematen zizkieten lanerako. Garbigailua hondatu egiten zen buzoetan ekartzen zuten mearekin. Lan baldintzak: oporrak, txandak. Hika.

40. Lanpostuak

- **Erref:** OIA-051/004
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:07:00. **Bukatu:** 00:08:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Arditurrin, langile bat egun guztian engrasatzen aritzen zen, ehun motor baino gehiago baitzeuden. Beste bat botiketan aritzen zen.

41. Arditurriko mugimendua

- **Erref:** OIA-051/006
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:08:30. **Bukatu:** 00:10:10

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Arditurriko meategietan mugimendu handia izaten zen. Langileez gain, jantokira eta kantinara etortzen ziren hornitzaileak ere asko ziren.

42. Arditurri ixtearen arrazoiak

- **Erref:** OIA-051/008
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:12:00. **Bukatu:** 00:13:50

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Mea ahitu zela eta plastikoa konpetentzia gogorra zela jarri zuten aitzakia Arditurri ixteko, baina Josek dio garai hartako egoera politikoak izan zuela eragin nabarmenena.

43. Arditurriko meategien eragina

- **Erref:** OIA-051/010
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:14:40. **Bukatu:** 00:17:20

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Askori ematen zien jaten Arditurrik: kantinara ekarri behar zen jeneroa banatzen zutenei, makinentzako piezak ekartzen zituztenei, kamioi enpresari, Pasaiaiko portuari...

44. Estella

- **Erref:** OIA-051/012
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:18:00. **Bukatu:** 00:20:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Arditurriko meategietatik ateratzen zen mearen zati bat erabilgarria zen, baina gainerakoa hondakina zen. Labadoretatik ateratzen zen estella Ordokoren azpialdeko txokoan pilatzen zuten. Uholde garaietan estella hori Oiartzun erreka isurtzen zen eta ondoko baratzetan sartzen zen. Horrek lurra antzutzen zuen.

45. Toki arriskutsua

- **Erref:** OIA-051/014
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 00:21:10. **Bukatu:** 00:24:50

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Meategietan ezin zen sartu, langile batekin ez bazen. Josek askori lagundu dio meazuloen barrura: erakusteko, eta baita txakur bat ateratzeko ere. Hika.

46. Zinka bilaka

- **Erref:** OIA-051/015
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:24:50. **Bukatu:** 00:28:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Zundaketak nola egiten ziren. Kabilarekin neurtzen zen. Zinka betetan egoten da, granito tartean. Zuloen izenak.

47. Lan istripua

- **Erref:** OIA-051/016
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:28:00. **Bukatu:** 00:30:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Otsamantegiko zuloan ari zirela, uholdeak izan zituzten eta urak galeriaren ahoa bete zuen. Tximini batetik atera behar izan zuten. Larri ibili ziren.

48. Lana, alferrik

- **Erref:** OIA-051/018
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:31:00. **Bukatu:** 00:33:10

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Meategietan lan asko egiten zen alferrik. Zuloa egiten hasi eta batzuetan zinka aurkitzen zen, baina beste batzuetan ez. Zundaketak egiten ziren, baina batzuetan ez ziren ongi ateratzen.

49. Granitozko lur azpiko mundua

- **Erref:** OIA-051/019
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:33:10. **Bukatu:** 00:35:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Aiako Harrian San Anton alderako norabidean egindako galeriak daude, azpitik. Beste alderaino pasatu gabe, baina arrimatuak. Meazuloak arriskutsuak dira tximini asko daudelako beherantz, baina ez dago lur-jausi arriskurik, granitoa gogorra izaki.

50. Nahiko ur

- **Erref:** OIA-051/021
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:39:00. **Bukatu:** 00:40:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Menditik ur asko sortzen zen, eta, udaran, errekako ura eskasten zenean, tresneria mugitzeko erabiltzen zuten meazuloetatik ateratzen zen ura.

51. Arditurri ongi ezagutzen

- **Erref:** OIA-051/022
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:40:00. **Bukatu:** 00:42:40

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak

Laburpena:

Josek ongi ezagutzen ditu Arditurriko meategiak. Gaur egun ere jende askori aritzen da haiek ezagutarazten, baita ikasleei ere.

52. Ura ateratzen

- **Erref:** OIA-051/025
- **Iraupena:** 0:03:53. **Hasi:** 00:49:30. **Bukatu:** 00:53:23

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Mendiak ur asko sortzen zuenez, meazuloak azkar gelditzen ziren urpean. Egunero egoten ziren ura bonbeatzen eta horretarako ere langile bat zeukaten. Hika.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-06

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com